

Marcin Sowiński,
Sławomir Solecki

Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska
w Przemyślu

Socjolog na rynku pracy. Losy edukacyjne i zawodowe absolwentów przemyskiej socjologii. Raport z badań

Abstract

Sociologist in the Employment Market. Educational and Professional Career of Przemyśl Sociology Graduates. Research Report

The purpose of this work is to present the results of the research into the educational and professional career of sociology graduates from the State East European College in Przemyśl. It also aims to show where, and above all, whether the graduates from this college continue their education, and whether they work after finishing sociology. In the light of the research results, sociology graduates from the State East European College are mainly inhabitants of the Podkarpacie province, most often from the Podkarpacie countryside. Majority of them continued or continue their education, taking up masters studies in sociology. The most popular place where they continue their education is Rzeszów. More than a half of the respondents currently work. They have found an occupation in social welfare, state administration, commerce and services, looking for it mainly through online advertisements, friends or the Labour Office.

Key words: graduates, educational career, professional career.

Wprowadzenie

Studiowanie socjologii daje duże spektrum możliwości, jeżeli chodzi o wybór przyszłego zawodu. Po jej ukończeniu można pracować na przykład w po-

mocy społecznej, w dziale marketingu, w instytucie badawczym lub firmie reklamowej. Wszystko zależy od specjalności, jaką się wybierze. W praktyce jednak sytuacja okazuje się bardziej skomplikowana. Ukończenie wspomnianych studiów nie gwarantuje otrzymania pracy, podobnie jak w wypadku wielu innych kierunków.

Niniejszy artykuł nie ma jednak stanowić odpowiedzi na pytania, czy socjologia jest potrzebna lub ilu socjologów należy wykształcić. Zostaną w nim natomiast przedstawione wyniki badań nad losami edukacyjnymi oraz zawodowymi absolwentów socjologii z Państwowej Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu. Ważne będzie pokazanie, gdzie i – przede wszystkim – czy absolwenci konkretnej uczelni pracują po ukończeniu tego kierunku.

Opis badań

Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu istnieje 10 lat. Instytut Socjologii funkcjonuje w PWSW od 2005 roku. Od tego czasu mury uczelni opuściło 482 socjologów¹. Jubileusz powstania szkoły i nieco skromniejszy jubileusz kierunku socjologii w Przemyślu był inspiracją dla pracowników Instytutu Socjologii do podjęcia tematu badawczego, mającego na celu zbadanie dalszych losów edukacyjnych oraz zawodowych ich podopiecznych.

Badania prowadzono od maja do października 2011 roku. Do zbierania danych wybrano dwie techniki sondażowe, które wydają się najbardziej adekwatne w tym przypadku. Zastosowano ankietę internetową (CAWI) oraz sondaż z wykorzystaniem wywiadu bezpośredniego (PAPI).

Badana zbiorowość liczyła 482 osoby. Zakładano dotarcie z kwestionariuszami do wszystkich absolwentów. Przemawiała za tym także specyfika badań losów absolwentów. W literaturze przedmiotu podkreśla się niski odsetek zwrotów (na poziomie 28% i niższym – Wójcik 2001). Przy rozsyłaniu informacji o badaniu (wraz z linkiem do ankiety) oprócz poczty elektronicznej zastosowano takie kanały jak Facebook czy nk.pl – portale społecznościowe, poprzez które Instytut Socjologii utrzymuje w pewnym stopniu kontakt z absolwentami.

W bazie ankietowej udało się zebrać 220 kwestionariuszy. Większość została zrealizowana za pomocą ankiety internetowej (206), co usprawniło pracę i pozwoliło ograniczyć koszty badania, jednak 39 kwestionariuszy okazało się niepełnych, przez co w analizach operowano 181 kompletnymi

¹ Stan z dnia 30 października 2011 r. (Budzyński, Draus 2010/2011).

ankietami (38% wszystkich absolwentów socjologii PWSW). Stosunkowo duża liczba ankiet niepełnych nie dziwi wobec faktu, że ankieta była dość obszerna. Braki danych nie zaskakują także ze względu na zastosowaną technikę zbierania danych. Problem ten jest akcentowany w różnych pracach opierających się na wynikach z badań przeprowadzonych za pomocą ankiety internetowej (Minkiewicz, Bielecki 2008).

Charakterystyka badanej zbiorowości

Na podstawie części metryczkowej ankiety, umieszczonej na końcu kwestionariusza, można określić pewne cechy społeczno-demograficzne badanych. Zastosowana metoda zbierania danych oraz ilość zebranego materiału (problem z dotarciem do respondentów jest charakterystyczny dla większości badań losów absolwentów (Minkiewicz 2008) nie pozwalają uznać próby za reprezentatywną względem ogółu absolwentów socjologii PWSW, ale umożliwią pokazanie pewnych tendencji odnośnie do wybieranych ścieżek kariery edukacyjnej oraz zawodowej.

Wcześniej wspomniano, że w analizach posłużono się 181 ankietami. Wśród badanych osób znajdują się absolwenci, którzy ukończyli socjologię od początku jej istnienia na PWSW (lata 2008–2011). Znajdują się więc wśród nich także absolwenci, którzy w momencie badania byli świeżo po ukończeniu studiów w PWSW (22% próby – 40 osób). W pewnym stopniu należy te osoby potraktować oddzielnie, gdyż ich dalsze losy dopiero się rozstrzygały (szczególnie dalsze losy edukacyjne). Zdecydowano się jednak wziąć ten rocznik pod uwagę, gdyż jego plany dotyczące dalszej kariery można porównać ze ścieżkami absolwentów wcześniejszych roczników. Najliczniejszy jest rocznik 2009 (31%) i 2008 (26%). Absolwenci, którzy ukończyli studia w 2010 stanowią 20% próby.

Wśród badanych dominują kobiety (82%), co w dużej mierze odzwierciedla strukturę płciową wszystkich absolwentów tego kierunku. Absolwenci socjologii PWSW to przede wszystkim ludzie młodzi. Prawie połowa (48%) badanych to osoby do 24. roku życia, a kolejne 47% znajduje się w przedziale wiekowym 25–39 lat. Respondenci powyżej 40. roku życia stanowią tylko 5,5% próby. Duży udział ludzi młodych w próbie badawczej wynika z faktu, że ten kierunek funkcjonuje w Przemysłu stosunkowo krótko, ale także z tego, że większość badanych (73%) to absolwenci studiów stacjonarnych, które ludzie w wieku średnim wybierają rzadziej.

Strukturą wiekową można tłumaczyć także kolejne cechy demograficzne próby. Tylko 22,5% ankietowanych pozostaje w związku małżeńskim;

76% respondentów to osoby w wolnym związku bądź niebędące w związku. Taka struktura stanu cywilnego przekłada się na liczbę dzieci: 77% badanych wcale nie zdecydowało się na nie; 15,4% odpowiadających ma jedno dziecko, a jedynie 7,5% – dwoje lub więcej.

Badanie dalszych losów absolwentów socjologii PWSW miało także na celu sprawdzenie, czy studiowanie na tej uczelni wpłynęło na ich życie prywatne. W tym celu zadano pytanie: „Jeżeli jest Pan(i) żonaty (zamężna) lub pozostaje w związku partnerskim, to czy Pana(i) partner(ka) jest absolwentem(ką) PWSW?”. Twierdząco odpowiedziało na to pytanie 10% osób pozostających w jakimkolwiek związku.

Próba badawcza jest zróżnicowana pod względem ukończonej szkoły średniej. Najliczniejszą grupę stanowią osoby, które ukończyły liceum ogólnokształcące (60%). Do liceum profilowanego przed rozpoczęciem nauki na socjologii w PWSW uczęszczało 27% badanych. Pozostała część (13%) to absolwenci technikum.

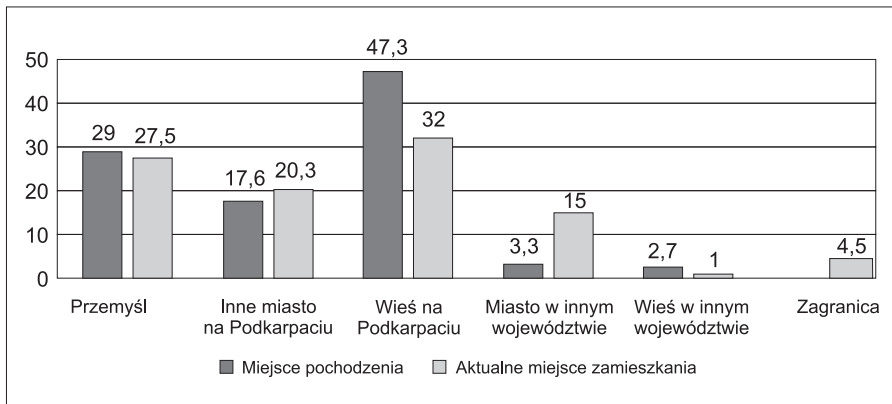
Także oceny na dyplomie ukończenia PWSW badanych absolwentów są zróżnicowane. Z najwyższą możliwą oceną (bardzo dobry) ukończyło studia 10% absolwentów wypełniających ankietę. Najwięcej (44,5%) badanych ukończyło te je z oceną plus dobry. Nieco mniej, bo 31%, otrzymało ocenę dobry, a 14% ocenę plus dostateczny.

Kondycja finansowa badanych absolwentów także jest zróżnicowana. Bliższa połowa (46%) respondentów zadeklarowała, że ich miesięczny dochód nie przekracza 1000 zł. Między 1001 a 1500 zł zarabia 20% badanych. W kolejnym przedziale płacowym (1501–2000 zł) mieszczą się zarobki 13% respondentów, 6% ankietowanych zarabia między 2001 a 2500 zł, a powyżej tej kwoty – 14% respondentów. Sumując trzy pierwsze kategorie, można zauważyć, że dla prawie 80% badanych miesięczny dochód nie przekracza 2000 zł. Trzeba tu jednak wziąć pod uwagę fakt, że większość respondentów ukończyła studia niedawno, a spora część z nich do tej pory nie pracowała (utrzymują się ze stypendiów i kieszonkowego).

Ruchliwość przestrzenna absolwentów socjologii PWSW

Interesująca w przypadku badania losów absolwentów jest ich sytuacja mieszkaniowa oraz miejsce zamieszkania. Większa część respondentów nadal mieszka z rodzicami (52%), a w wynajętym mieszkaniu – 21% badanych. Własny dom lub mieszkanie posiada 19% respondentów. W akademiku mieszka z kolei jedynie 5% pytanych.

Z perspektywy rynku pracy ciekawa wydaje się także relacja pomiędzy miejscem pochodzenia respondentów a aktualnym miejscem zamieszkania

Wykres 1. Miejsce pochodzenia i aktualne miejsce zamieszkania (dane w %, N = 181)

Źródło: Opracowanie własne.

(wykres 1): 94% z nich pochodzi z Podkarpacia, w tym 29% z samego Przemysła, a 47% ze wsi na Podkarpaciu. Jedynie 6% absolwentów pochodzi z innej części Polski.

Porównując te dane z aktualnym miejscem zamieszkania, można zauważyć pewną tendencję. O ile liczba osób nadal mieszkających w Przemysle zmniejszyła się nieznacznie² (z 29% do 27,5%), o tyle liczba absolwentów żyjących na podkarpackiej wsi zmniejszyła się wyraźnie (z 47% do 32%). Ponadto znacznie zwiększyła się liczba ankietowanych mieszkających w mieście w innym województwie (z 3,3% do 15%). Obecnie za granicą mieszka 5% badanych.

Analizy pokazują, że absolwenci pochodzący z podkarpackiej wsi, którzy po studiach w PWSW postanowili zmienić miejsce zamieszkania, najliczniej wyjechali do innego miasta na Podkarpaciu albo do miasta w innym województwie. Niemożność zatrzymania absolwentów pochodzących z okolicznych wsi można tłumaczyć trudną sytuacją na lokalnym rynku pracy oraz chęcią podjęcia dalszej edukacji. Zastanawiające jest jednak, że większa część osób, które nie zostają w Przemysle albo w swojej miejscowości na Podkarpaciu, wyjeżdża nie do największego miasta naszego regionu (Rzeszowa), ale poza granice Podkarpacia.

² Spośród absolwentów pochodzących z Przemysła ponad 70% nadal mieszka w tym mieście.

Ścieżki edukacyjne absolwentów socjologii PWSW

Tabela 1. Dalsza edukacja (dane w %, nie sumują się do 100%, N = 181)

Działania edukacyjne	Wszyscy absolwenci	Absolwenci z roczników 2008–2010	Absolwenci z rocznika 2011
Uzupełniające studia magisterskie	69	69	73
Studia licencjackie/magisterskie na innym kierunku	9	5	23
Studia podyplomowe	5	6	3
Kursy, szkolenia	25	30	8
Nie brał(a) udziału w żadnej formie edukacji od ukończenia PWSW	14	15	13

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując losy absolwentów socjologii PWSW w kontekście wyjazdów z miasta, trzeba zwrócić uwagę na fakt, jak duża część z nich podejmuje dalszą edukację. W tym przypadku także należy potraktować oddzielnie absolwentów z roczników 2008–2010 i 2011. Analizując dane (tabela 1), można zauważyć, że 69% badanych z roczników 2008–2010 kontynuowało naukę na uzupełniających studiach magisterskich. Trzeba zaznaczyć, że większość z nich (73%) studia drugiego stopnia podjęło w trybie zaocznym, na uczelniach państwowych (71%). Ponad 30% respondentów wybrało różnego rodzaju kursy lub szkolenia. Tylko 5% badanych studiowało bądź studiuje na innym kierunku licencjackim, a 6% rozpoczęło studia podyplomowe. Zaledwie 13% badanych zrezygnowało z dalszej edukacji.

Biorąc pod uwagę absolwentów z 2011 roku, rozkład tej zmiennej jest porównywalny z rozkładem całej próby. Blisko 73% absolwentów z rocznika 2011 chce kontynuować naukę na uzupełniających studiach magisterskich, a 13% z nich nie zamierza się już kształcić. Studia podyplomowe planuje podjąć jedynie 3% badanych. Różnice są widoczne w pozostałych dwóch kategoriach. Dużo mniej absolwentów z rocznika 2011 było zainteresowanych ukończeniem kursu lub szkolenia (8% w stosunku do 25%). Znacznie więcej, bo 23% (w stosunku do 9% w przypadku całej próby) chce podjąć studia na innym kierunku licencjackim. Tylko nieliczni sprecyzowali jednak, jaki to kierunek. Pojedyncze osoby wypisały: pedagogikę, administrację, stosunki międzynarodowe. Dane te pokazują, że dla części absolwentów socjologia nie jest jedynym kierunkiem kształcenia i chcąc zwiększyć swoje szanse na rynku pracy, poszerzają swoje kwalifikacje.

Analizując miejsce odbywania studiów uzupełniających, można stwierdzić, że pod uwagę są brane trzy miasta: Rzeszów (62%), Lublin (16%),

Kraków (12%). W tym układzie zdecydowanie dominuje Rzeszów, co na pierwszy rzut oka nie odzwierciedla danych dotyczących ruchliwości przestrzennej, które wskazują, że liczba absolwentów mieszkających w innym (niż Przemyśl) mieście Podkarpacia zwiększyła się nieznacznie. Da się to wytłumaczyć odsetkiem osób studiujących zaocznie (73%). Niestacjonarny tryb studiów nie musi się wiązać ze zmianą miejsca zamieszkania, a do Rzeszowa jako miasta położonego najbliżej Przemyśla spośród wymienionych najwygodniej jest dojeżdżać na zajęcia w sobotę czy niedzielę. Miasta poza województwem podkarpackim, do których badani absolwenci najliczniej wjechali, to zatem Lublin i Kraków, co nie dziwi wobec faktu, że są to dwa najbliższe, oprócz Rzeszowa, duże ośrodki akademickie i nadal chłonne rynki pracy.

Najwięcej absolwentów socjologii PWSW kontynuowało, kontynuuje bądź zamierza kontynuować studia na uczelniach państwowych (71%), spośród których najczęściej był wybierany Uniwersytet Rzeszowski (47%). Daleko za nim są: Uniwersytet Jagielloński (5,5%), UMCS w Lublinie (4%) oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski (2%). Spośród uczelni niepublicznych absolwenci przemyskiej socjologii preferowali Wyższą Szkołę Prawa i Administracji w Rzeszowie (17%) oraz Wyższą Szkołę Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie (5,5%).

Analizując kierunek wybierany na studiach drugiego stopnia, można z kolei zauważyć, że blisko trzy czwarte (68%) absolwentów kontynuuje studia socjologiczne. Pozostali korzystają z możliwości, jakie daje im system boloński. Te osoby decydowały się na najróżniejsze kierunki społeczne. Dominują jednak administracja (13,5%), zarządzanie (5%) oraz pedagogika (3%).

Wśród 25% badanych, którzy wybrali formę dokształcania w postaci kursów i szkoleń, najczęściej podawano kursy językowe (przede wszystkim kursy języka angielskiego), kursy pisania wniosków o dotacje z Unii Europejskiej i zarządzania funduszami europejskimi, kursy związane z pomocą społeczną oraz dotyczące metodologii i analizy danych empirycznych.

Studia podyplomowe podjęła bądź chce podjąć niewielka część badanych. Osoby, które wybrały tę opcję, podawały przeważnie kierunki dotyczące pisania wniosków unijnych i zarządzania funduszami europejskimi. Inne wymieniane kierunki to doradztwo zawodowe, przygotowanie pedagogiczne, przedsiębiorczość.

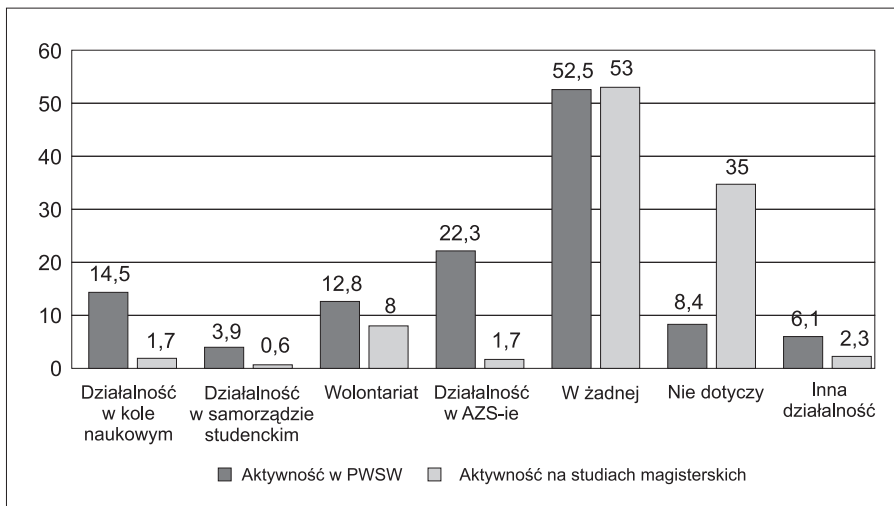
Tematyka podejmowanych studiów podyplomowych, kursów i szkoleń nie jest zaskakująca i koresponduje ze specjalnościami dostępnymi na socjologii w PWSW, takimi jak socjologia gospodarki i rynku pracy oraz praca socjalna, a także prowadzonymi w ramach Instytutu Socjologii studiami podyplomowymi – zarządzanie funduszami Unii Europejskiej, doradztwo zawodowe, oraz kursem zawodowym: asystent rodziny.

Absolwenci przemyskiej socjologii wypadają dobrze pod względem korzystania z usług edukacyjnych w porównaniu do ogółu Polaków w ich wieku. Z danych zawartych w *Diagnozie społecznej* z 2011 roku wynika, że z usług edukacyjnych korzysta prawie 59% osób w wieku 20–24 lata. Odsetek osób korzystających z tych usług spada w kolejnych latach życia. Tylko nieco ponad 15% osób w wieku 25–29 lat decyduje się na jakieś formy edukacji (Grabowska, Kotowska 2011).

Ścieżki zawodowe absolwentów socjologii PWSW

Na współczesnym rynku pracy ważne jest, aby zdobywać doświadczenie już w trakcie studiów. Chodzi tu nie tylko o aktywność zawodową, ale także o działalność w organizacjach studenckich czy wolontariat, dzięki którym nabywa się umiejętności przydatne w pracy zawodowej.

Analiza aktywności badanych absolwentów (wykres 2) zarówno w czasie studiów w PWSW, jak i na uzupełniających studiach magisterskich pokazuje, że ich udział w organizacjach studenckich nie jest zbyt duży. Ponad połowa (52,5%) respondentów nie angażowała się w żadną działalność w czasie studiów w PWSW. Wśród aktywnych najliczniejszą grupą okazali się z kolei członkowie Akademickiego Związku Sportowego (22%) oraz Koła Nauko-

Wykres 2. Aktywność w czasie studiów na PWSW i w czasie uzupełniających studiów magisterskich (dane w %, N = 181)

Źródło: Opracowanie własne.

wego Studentów Socjologii (14,5%). W wolontariacie działało 13% badanych absolwentów, a 4% weszło w skład samorządu studenckiego.

Aktywność w organizacjach studenckich okazuje się jeszcze mniejsza na studiach drugiego stopnia. W działalność AZS lub kola naukowego zaangażowało się jedynie 4% respondentów, a w wolontariat tylko 8% badanych, co stanowi dużo niższy odsetek niż na studiach w PWSW.

Należy zaznaczyć, że porównanie to jest możliwe tylko w stosunku do absolwentów kończących studia w latach 2008–2010, gdyż osoby z rocznika 2011 (jako specyficzna grupa w analizowanych badaniach) prawie wyłącznie wybierały odpowiedź „nie dotyczy”.

Tabela 2. Aktywność w czasie studiów na PWSW a tryb studiów (dane w %, N = 181)

Obszary aktywności	Tryb studiów ukończonych na PWSW		Ogółem
	dzienne	zaoczne	
Działalność w kole naukowym	20	0	14,5
Działalność w samorządzie studenckim	5,4	0	3,9
Wolontariat	13,8	10,2	12,8
Działalność w AZS	30,8	0	22,3
W żadnej	44,6	73,5	52,5
Nie dotyczy	6,9	12,2	8,4
Inna działalność	6,9	4,1	6,1
Ogółem	72,6	27,4	100

Źródło: Opracowanie własne.

Przeciętny poziom zaangażowania w działalność organizacyjną wiąże się z trybem, w jakim są podejmowane studia zarówno pierwszego, jak i drugiego stopnia (tabela 2). W czasie studiów w PWSW aktywność w organizacjach przejawiali prawie wyłącznie studenci studiów dziennych, zaocznicy angażowali się jedynie w wolontariat. Decydujące znaczenie ma tutaj nie tyle sam tryb studiowania (dziennie lub zaocznie), ile to, że osoby podejmujące studia zaoczne robią to dlatego, że już pracują zarobkowo. Prawie 80% absolwentów studiów zaocznych pracowało już przed rozpoczęciem nauki w PWSW. Często także mają rodziny, zatem po prostu brakuje im czasu, który mogliby poświęcić na działalność w jakiejś organizacji. Nie dziwi więc fakt, że – generalnie rzecz biorąc – na studiach uzupełniających aktywność jest jeszcze mniejsza. Blisko 73% osób, które rozpoczęły studia drugiego stopnia, kontynuowało lub kontynuuje naukę w trybie zaocznym.

Stosunkowo duża część osób studiujących dziennie (25%) pracowała zarobkowo już w trakcie studiów w PWSW, co tłumaczy średni poziom zaangażowania w aktywność w organizacjach także w ich przypadku.

Analiza materiału badawczego pokazuje, że 80% badanych już podejmowało pracę zarobkową. Obecnie pracuje 70% z nich (55% ogółu badanych). Ponad połowa (52%) zatrudnionych osób znalazła obecną pracę w czasie krótszym niż miesiąc. Pomiędzy jednym a sześcioma miesiącami szukało pracy 31% ankietowanych, a tylko 17% powyżej sześciu miesięcy.

Z danych zebranych w kwestionariuszach wynika, że najwięcej osób spośród pracujących jest obecnie zatrudnionych w pomocy społecznej (21%), głównie jako pracownicy socjalni. Kolejne 18% pracujących absolwentów znalazło posadę w administracji państwowej i tyle samo w handlu lub usługach. Inne branże, w których pracują absolwenci przemyskiej socjologii, to hotelarstwo i gastronomia, edukacja i szkolenia, transport, finanse i księgowość, ochrona zdrowia (terapeuci), służby mundurowe, bankowość i ubezpieczenia, marketing i reklama, doradztwo i konsulting oraz transport.

Osoby będące w stosunku pracy zapytano także o to, w jaki sposób ją znalazły. Najwięcej respondentów odpowiedziało, że udało się to dzięki przeglądaniu ofert w Internecie (31%). Kolejne 28% badanych absolwentów zrobiło to, pytając znajomych, a 20% korzystało z pomocy Urzędu Pracy. Nieco mniej, bo 14% ankietowanych, znalazło pracę, przeglądając ogłoszenia prasowe, a 7% pomogła rodzina. Kilka osób otrzymało propozycję podjęcia pracy bezpośrednio od pracodawcy. Zaledwie 1% obecnie pracujących absolwentów znalazło aktualną pracę dzięki pomocy Akademickiego Biura Karier (ABK). Kwestia, dlaczego ABK w tak małym stopniu spełnia swoją rolę, pozostaje nierozstrzygnięta i wymaga dodatkowych badań.

Jednocześnie dla ponad połowy pracujących absolwentów socjologii (55%) aktualny pracodawca to pierwszy pracodawca od ukończenia PWSW. Dla 28% respondentów obecna praca jest drugą z kolei, a dla 12% trzecią. Więcej razy zmieniało pracę tylko 5% badanych.

Respondentom zadano również pytanie dotyczące zgodności wykonywanej pracy z uzyskanym wykształceniem. Praca 40% ankietowanych wymaga zupełnie innych kwalifikacji niż te uzyskane w czasie nauki. W przypadku 17% badanych wykonywany zawód nie jest zgodny z kierunkiem studiów, ale wymaga podobnych kwalifikacji. Tyle samo ankietowanych pracuje w zawodzie zgodnym zarówno z ich z ukończonym kierunkiem studiów, jak i specjalnością. Jedna osoba na dziesięć zadeklarowała, że jej zawód okazał się zgodny z ogólnym kierunkiem studiów. Porównując powyższe odpowiedzi z tymi dotyczącymi zgodności z wykształceniem pierwszej pracy podjętej po ukończeniu PWSW, nie widać większych różnic. O 5% zwiększyła się liczba deklaracji mówiących, że wykonywana praca jest zgodna z ukończonym kierunkiem studiów, ale niekoniecznie ze specjalizacją (z 7% do 12%).

Porównując obecny status badanych na rynku pracy z ich statusem sześć miesięcy po ukończeniu PWSW, można dojść do kilku wniosków. Zwięk-

szły się odsetek zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, zarówno na czas określony (z 30% do 42%), jak i nieokreślony (z 27% do 38%). Znacznie zmniejszył się odsetek odbywających staż (z 19% do 9%). Jest to zrozumiałe, gdyż staż odbywa się zazwyczaj zaraz po skończeniu studiów. Analizy wskazują, że największy odsetek stanowią osoby zatrudnione na podstawie umowy na czas określony, co jest wynikiem coraz bardziej niepewnej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw, a więc i zmiennej sytuacji na rynku pracy.

W Polsce w związku z problemami na rynku pracy popularne są emigracje zarobkowe, szczególnie wśród ludzi młodych, dlatego również absolwentów PWSW zapytano o pracę za granicą. Spośród badanych, którzy podejmowali już pracę zarobkową, 44% deklarowało, że wyjeżdżało za granicę w celach zarobkowych, w tym 14% ankietowanych wyjeżdżało już przed rozpoczęciem studiów, 23% robiło to w czasie studiów w PWSW, a jedynie 8% po ich zakończeniu. Należy zaznaczyć, że respondenci mogli wybierać w przypadku tego pytania więcej niż jedną odpowiedź, więc zapewne zdarzyły się osoby wyjeżdżające za granicę regularnie, zarówno przed, w czasie studiów, jak i po ich zakończeniu. Ponadto porównanie tych danych z pytaniem o czas podjęcia pierwszej pracy pokazuje, że spośród osób, które podjęły pierwszą pracę zarobkową w czasie studiów, tylko część (36%) zrobiła to, wyjeżdżając za granicę. Pozostałe rozpoczęły pracę w Polsce.

Najpopularniejszym krajem docelowym emigracji była Wielka Brytania. Pracowało tam 46% respondentów, którzy przynajmniej raz byli za granicą. W Niemczech zostało zatrudnionych 11% badanych i tyle samo w Holandii. Kolejne kraje na liście to Francja i Włochy (po 8%). Absolwenci socjologii odwiedzali także USA, Belgię, Danię, Irlandię oraz Norwegię. Większość tych osób wyjazdy za granicę traktowało jako pracę sezonową, gdyż prawie 83% wyjeżdżających pozostawało na emigracji nie dłużej niż 3 miesiące. Poza tym obecnie za granicą mieszka jedynie 5% ogółu ankietowanych.

W momencie badania bez pracy pozostawało 45% respondentów. Głównym powodem pozostawania bez zajęcia podawanym przez ankietowanych był brak miejsc pracy zgodnych z wykształceniem (48% odpowiedzi) oraz nauka i uzupełnianie kwalifikacji (46% odpowiedzi). Kolejne 26% respondentów uznało, że to brak odpowiednich znajomości uniemożliwia im znalezienie posady. Obowiązki rodzinne uniemożliwiają podjęcie pracy 9% badanych. Należy dodać, że także w tym pytaniu ankietowani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Sytuację zawodową absolwentów przemyskiej socjologii można odnieść do ogólnej sytuacji na rynku pracy w Polsce. Według badań Instytutu Badawczego Randstad i TNS OBOP w 2010 roku zatrudnienie zwiększyło jedynie 33% pracodawców. Na tym samym poziomie pozostało ono w 45% firm, a 22% zakładów pracy dokonało redukcji zatrudnienia. Jednocześnie w skali

europiejskiej pracodawcy, którzy chcieli zatrudnić pracowników, najczęściej oferowali stanowiska pracy niewymagające wysokich kwalifikacji, takie jak pracownik restauracji, sprzedawca czy osoba do prowadzenia domu (*Zatrudnienie 2010/2011* 2011).

Spośród ludzi obecnie pozostających bez pracy 73% poszukuje jej aktywnie. Najwięcej (87%) osób robi to, przeglądając oferty w Internecie. Blisko 60% prowadzi poszukiwania wśród znajomych, a 49% czyta ogłoszenia prasowe. Z pomocy Urzędu Pracy korzysta 34%. Również na to pytanie ankietowani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Rozkład odpowiedzi jest podobny jak w przypadku sposobu znalezienia aktualnej pracy. Najczęściej wybieranymi źródłami informacji na ten temat są: Internet, znajomi oraz Urząd Pracy. Jedyna różnica w tym porównaniu dotyczy ogłoszeń prasowych. Znacznie więcej osób poszukuje pracy poprzez to medium, niż ją znajduje (49% do 14%). Różnica w odpowiedziach może świadczyć o tym, że coraz mniej osób zamieszcza ogłoszenia w gazetach, a zamiast tego umieszczają je w Internecie. Ogłoszenia prasowe, pomimo że są nadal dość popularnym medium uzyskiwania informacji o pracy, to stały się mało efektywne, jeśli chodzi o jej znalezienie. Ogłoszenia internetowe stanowią tańszy i szybszy sposób, zarówno jeżeli chodzi o zamieszczanie, jak i wyszukiwanie konkretnych ogłoszeń. Internet jest coraz bardziej popularnym medium (w 2011 roku dostęp do Internetu miało już 61% Polaków – Batorski 2011), ma także największy (globalny) zasięg oddziaływania spośród dostępnych mediów komunikacyjnych (Grzenia 2006). Na podstawie powyższych analiz można stwierdzić, że to właśnie Internet okazał się najpopularniejszym medium przekazywania informacji o pracy w badanej zbiorowości.

Podsumowanie

Głównym celem tego opracowania była próba przedstawienia dalszych ścieżek edukacyjnych i zawodowych absolwentów socjologii PWSW w Przemyślu. W świetle wyników badań absolwenci socjologii z PWSW to głównie mieszkańcy Podkarpacia, przede wszystkim podkarpackiej wsi, z której pochodzi prawie połowa badanych. Po ukończeniu PWSW tylko część z nich wyjechała poza granice województwa. Większość pozostaje w regionie. Popularne wyjazdy do pracy za granicę są przez nich traktowane jako zajęcia sezonowe. Prawie 70% badanych absolwentów przemyskiej socjologii kontynuowało lub kontynuuje naukę. Większość z nich wybrała socjologię. Najpopularniejszym miejscem dalszej nauki jest Rzeszów, przy czym należy zauważyć, że większość badanych absolwentów podjęło studia drugiego

stopnia w trybie niestacjonarnym, niezależnie od tego, w jakim trybie studiowali w PWSW.

Spora część badanych to bezrobotni, jednak swoje położenie tłumaczą nie tylko czynnikami zewnętrznymi, tj. brakiem miejsc pracy zgodnych z ich wykształceniem, ale także uzupełnianiem kwalifikacji.

Obecnie ponad połowa ankietowanych pracuje. Zostali zatrudnieni przede wszystkim w pomocy społecznej, administracji państwowej oraz handlu i usługach. Zarobki większości z nich nie przekraczają jednak 2000 zł. Pracę znaleźli przede wszystkim poprzez ogłoszenia internetowe, znajomych albo Urząd Pracy.

Bibliografia

- Batorski Dominik, 2011, *Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych*, [w:] Janusz Czapiński, Tomasz Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków. Raport*, Warszawa, http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2011.pdf (dostęp: 12.11.2011).
- Budzyński Zdzisław, Draus Jan (oprac.), 2010, *Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu 2001–2011*, Przemyśl: Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska.
- Grabowska Izabela, Kotowska Irena, 2011, *Status edukacyjny członków gospodarstw domowych*, [w:] Janusz Czapiński, Tomasz Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków. Raport*, Warszawa, http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2011.pdf (dostęp: 12.11.2011).
- Grzenia Jan, 2006, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Minkiewicz Barbara, 2008, *Przegląd dotychczasowych badań losów absolwentów uczelni*, [w:] Barbara Minkiewicz, Piotr Błędowski (red.), *Absolwenci SGH na rynku pracy*, Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza.
- Minkiewicz Barbara, Bielecki Piotr, 2008, *Metodologia badania „Absolwenci SGH na rynku pracy”*, [w:] Barbara Minkiewicz, Piotr Błędowski (red.), *Absolwenci SGH na rynku pracy*, Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza.
- Wójcik Jacek, 2001, *Badanie zawodowych losów absolwentów szkoły wyższej*, [w:] Urszula Jeruszka (red.), *Metody badań losów i karier absolwentów szkół zawodowych*, Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Zatrudnienie 2010/2011*, <http://hrstandard.pl/2011/01/10/zatrudnienie-20102011/> (dostęp: 5.10.2011).